

Cena zakázky z pohledu NKÚ

Miloslav Kala, viceprezident

Nejvyšší kontrolní úřad

Cena zakázky v dopravním stavitelství

- ◆ v patnácti minutách...

- **Má smysl zabývat se cenou zakázek?**
- **Kolik stojí kilometr dálnice?**
- **Kolik stojí kilometr dálnice? A kolik má stát?**
- **Společná kontrola s Bundesrechnungshof**

Má to všechno smysl?

Citace z kontrolního závěru 10/15

Citace z kontrolního závěru 10/15:

- MD vydalo v návaznosti na usnesení vlády ze dne 8. června 2009 č. 715 krizový plán k dosažení úspor při výstavbě dopravní infrastruktury. **Účinnost krizového plánu**, který obsahoval 8 konkrétních úkolů, však byla ve vztahu k výstavbě dálnice D3 **nulová**.
 - ◆ novelizovat zákon č. 184/2006 Sb. Zákon o vyvlastnění s tím, aby příslušná novela byla přijata do konce září 2009, **nebyl splněn**, neboť MD nepodniklo do července 2010 žádné kroky k jeho splnění,
 - ◆ změnit normy pro projektování pozemních komunikací, mostů a tunelů byl splněn se závěrem, že **normy není nutno měnit**,
 - ◆ provést expertizy projektů připravovaných staveb s cílem specifikovat možné úspory byl proveden u dvou staveb dálnice D3 s tím, že **žádné úspory nebyly navrženy**,
 - ◆ změnit systém motivace projektantů k optimalizaci nákladů na stavby **nebyl splněn**, přestože změny měly být vyzkoušeny na pilotním projektu se zahájením v září 2009.
- Významným úkolem v krizovém plánu bylo dokončit model práce s cenovými normativy jako nástroje pro kontrolu cen. Poznatky z kontroly však ukazují, že **cenové normativy se nestaly objektivním nástrojem působícím k optimalizaci cen staveb**.

Kolik stojí kilometr dálnice?

ROK 2007

D – zprovozněno 24,0 km, stavební náklady celkem 16 145 mil. Kč, tj. 673 mil. Kč/km

R – zprovozněno 20,2 km, stavební náklady celkem 8 881 mil. Kč, tj. 440 mil. Kč/km

ROK 2008

D – zprovozněno 34,1 km, stavební náklady celkem 20 677 mil. Kč, tj. 606 mil. Kč/km

R – zprovozněno 10,4 km, stavební náklady celkem 3 885 mil. Kč, tj. 374 mil. Kč/km

ROK 2009

D – zprovozněno 38,1 km, stavební náklady celkem 12 836 mil. Kč, tj. 337 mil. Kč/km

R – zprovozněno 19,3 km, stavební náklady celkem 8 620 mil. Kč, tj. 447 mil. Kč/km

CELKEM ZA ROKY 2007 – 2009

D – zprovozněno 96,2 km, stavební náklady celkem 49 658 mil. Kč, tj. **516 mil. Kč/km**

R – zprovozněno 49,9 km, stavební náklady celkem 21 386 mil. Kč, tj. **429 mil. Kč/km**

ZDROJ: ŘSD

Kolik stojí kilometr dálnice?

Modelový příklad ocenění podle cenových normativů ČVUT:

Dálnice 40 km dlouhá, s třemi mosty, vedená v rovinném terénu a z části v hornatém terénu, součástí je 15 km přivaděčů (silnic II. třídy)

3 mosty dlouhé celkem 1,5 km	$3 \times 0,5 \times 936,3 = 1\,404,5$ mil. Kč
26,5 km dálnice v rovinném terénu	$26,5 \times 161,3 = 4\,274,5$ mil. Kč
12 km dálnice v hornatém terénu	$12 \times 184,0 = 2\,208,0$ mil. Kč
15 km přivaděčů (rovinný terén)	$15 \times 35,3 = 529,2$ mil. Kč

Celkem základní cena	8 416,5 mil. Kč
Celkem ostatní objekty (22,4 % ze zákl.ceny)	1 851,6 mil. Kč

C e l k e m všechny objekty 10 268,1 mil. Kč = **257 mil. Kč/km**

Nepředvídané práce ve výši 10 %	1 026,8 mil. Kč
Nároky obcí, výkupy pozemků, požadavky (+25 %)	2 567,0 mil. Kč

Celkem, včetně vlivů 13 861,9 mil. Kč = **347 mil. Kč/km**

Výpočet bez 19% DPH, cenová úroveň roku 2007

Kolik stojí kilometr dálnice? A kolik má stát?

Co je to správná cena?

- ~ Kritérium hospodárnosti
- ~ Kritérium efektivity
- ~ Kritérium účelnosti

- Měření na vstupech – hospodárnost – analýza minimalizace nákladů za předpokladu dosažení potřebného standardu
- Měření na výstupech – nákladová efektivity CEA, produktivity – výstup/vstup, rozsah činnosti – zjištění počtu činností
- Výsledky – stupeň splnění výsledků – měření splnění cílů, měření užítku na stupnicích a vahách
- Stínové ceny – hodnota obětované alternativní akce – odhad společenských nákladů a přínosů

Které kritérium má přednost v České republice?

- Podle následujícího příkladu zřejmě kritérium uspokojení dotčené radnice...

Cena dopravních staveb v kontrolních závěrečích NKÚ

- V období let **2006 až 2010** došlo k nárůstu předpokládaných nákladů u 23 staveb dálnice D3 o **52 %** z 57 319 mil. Kč (tj. **330 mil. Kč/km**) na 86 926 mil. Kč. (tj. **500 mil. Kč/km**).
- Jde o stavby, které byly v tomto období připravovány nebo realizovány.

Například:

- Dokumentace pro územní rozhodnutí pro stavbu 0310/I *Úsilné – Hodějovice* o délce 7,2 km z roku 2005 vycházela z dokumentace posouzení vlivu na životní prostředí, byla zpracována pro stabilizovanou trasu v příslušných územních plánech a byl do ní na základě požadavku jedné z dotčených obcí doplněn tunel o **délce 260 m**. Stavební náklady měly činit 3 300 mil. Kč a byly o 1 000 mil. Kč vyšší, než bylo předpokládáno v investičním záměru z roku 2003.
- Tato obec následně požadovala výrazně snížit niveletu dálnice, doplnit přesýpaný zářez místo mostu a prodloužit tunel na 780 m. Několikaleté jednání ŘSD s obcí nevedlo ke shodě. V roce 2007 vznesly požadavky i další dotčené obce. V roce 2008 MD uložilo ŘSD promítnout všechny požadavky do dokumentace pro územní rozhodnutí, přičemž důvody rozhodnutí nijak nedoložilo. Výsledkem bylo mj. zapracování tunelu o **délce již 999,5 m**, nadstandardního řešení (vzhledem k intenzitám dopravy) mimoúrovňových křižovatek s dvouokružními pásy nebo nadjezdu nad silnicí II. třídy nadbytečné šířky 99,5 m.
- Proti předpokladu z roku 2005 se stavební náklady zvýšily o **109 %** z 3 300 mil. Kč na 6 891 mil. Kč. V cenové úrovni roku výstavby však mají činit cca 8 000 mil. Kč. ŘSD k tomu uvedlo, že **podle analýzy citlivosti je stavba s těmito náklady vysoce nerentabilní**.

Kolik stojí kilometr dálnice? A kolik má stát?

Porovnání ocenění vybraných stavebních objektů

(mil. Kč/km)

Zdroj: Kontrolní závěr 10/15

Stavební objekt – délka	Oceňovací vyhláška	Cenové normativy	Zadávací dokumentace	Nabídka vybr. uchaz.
Dálnice – 13,9 km	75,5	169,0	142,2	133,5
Dálniční mosty – 2,4 km	1 046,5	967,5	1 013,2	1 041,5
Přeložky silnic II. tř. – 1,7 km	34,0	38,1	34,4	32,5
Přeložky silnic III. tř. – 1,3 km	26,4	19,6	25,4	24,7

Společná kontrola NKÚ a BRH na téma zadávání veřejných zakázek a boj proti korupci

- leden 2011 – březen 2013
- porovnání evropské úpravy s národními úpravami
- vytvoření srovnatelné základny
- akcent na nejčastější chyby v zadávacích řízeních
- konkrétní případy hrubého porušování pravidel
- identifikace podezření na korupční jednání

- srovnávací analýza parametrů, cen, záručních a dalších podmínek

BRH - data

Přehled nákladů na stavbu mostů v SRN (průměrné ceny mostů, vzešlé z výběrových řízení) €/m2 – Informace poskytl Spolkový účetní dvůr

popis	šířka (m)	vzdálenost vzpěr (m)	délka (m)	plocha (m ²)	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	průměr
Stavební práce																				
železobeton, předpjatý beton																				
1 a 2 mostní pole	6-10	<50		<500	-	-	2 000	1 700	1 800	1 850	1 400	1 500	1 120	1 250	1 500	1 300	1 550	1 600	-	1548
počet							7	20	35	22	25	18	25	35	27	38	37	3		292
1 a 2 mostní pole	10-15	<50		500-	-	-	1 500	1 400	1 350	1 320	1 200	1 120	1 060	1 150	1 250	1 050	1 090	1 000	-	1208
počet							6	19	18	15	22	9	13	10	14	5	9	2		142
2, 3, 4 mostní pole	>15	>50	50-100	>800	1 300	1 600	1 300	1 100	1 300	1 300	1 400	920	910	1 000	950	900	-	-	-	1108
počet					1	1	3	5	10	7	8	2	3	5	3	1				49
ocelové spojení							900	1 900	1 500	1 700	1 800	1 650	1 200	1 850	2 160	1 600	1 350	1 800	1 540	1612
počet					-	-	1	5	1	4	4	3	3	4	8	9	4	7	6	59
světla výška z 4,7m																				
Stavební práce																				
železobeton, předpjatý beton																				
1, 2 mostní pole	26;36	7-14		<500	-	-	2 050	2 000	2 200	2 100	1 900	1 820	1 700	1 950	1 800	1 900	2 000	1 600		1919
počet							7	33	38	63	65	29	26	34	26	37	38	12		408
1, 2, 3 mostní pole	26;36	14-25		500-	-	-	2 200	2 000	1 500	1 800	1 700	1 600	2 100	1 150	1 700	1 400	1 700	1 100		1663
počet							4	10	6	19	12	13	8	12	5	5	8	1		103
2, 3 mostní pole	26;36	14-25		>800	-	2 700	1 520	1 400	1 400	1 500	1 300	1 500	1 000	1 200	1 080	1 400	1 070	1 160		1306
počet						1	5	8	19	21	14	12	7	11	10	6	12	1		127
světla výška > 2,0m																				

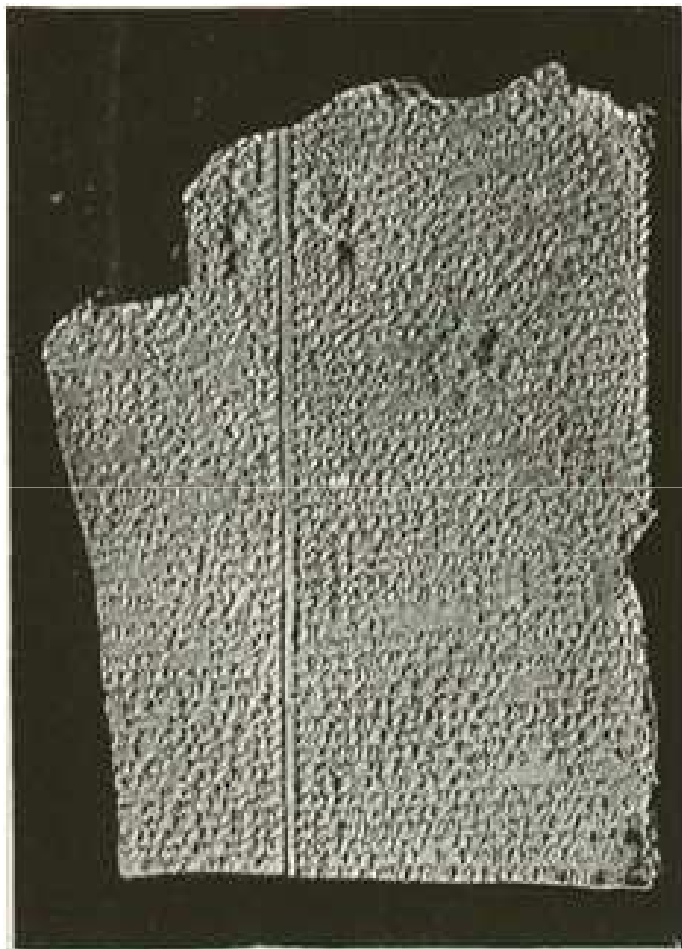

Shrnutí

- Po schválení investičního záměru dochází v dalším průběhu jeho realizace **k podstatným změnám ekonomických parametrů**, a to bez dostačujícího odůvodnění, což má za následek nárůst nákladů řádově i v desítkách procent oproti původně schválenému záměru (např. až o 68%, viz kontrolní závěr z kontrolní akce č. 02/13 a č. 10/15).
- Dochází k **manipulování výběrových řízení** v rozporu se zákonem o veřejných zakázkách, a to např. účelovým používáním zadávacích podmínek umožňujících subjektivní hodnocení, v jehož důsledku se zužuje okruh uchazečů (viz kontrolní závěr z kontrolní akce č. 06/03).
- **Nekvalitní přípravná fáze** realizace zakázek má za následek častou změnu časových parametrů a neúměrné prodlužování termínů jejich dokončení spolu se zvyšováním nákladů (viz kontrolní závěr z kontrolní akce č. 07/04, kde bylo konstatováno zpoždění o 12 let).
- **Výběr řešení** státním investorem sice probíhá výběrem z několika variant, ale pouze na základě např. architektonických a krajinářských hledisek. Finanční náročnost, tedy posouzení **hospodárnosti dané varianty**, hraje podružnou roli, ačkoliv **by mělo být prioritním kritériem** (viz kontrolní závěr z kontrolní akce č. 04/26 nebo č. 06/03). Podkladem pro výběr z variant nejsou objektivní analýzy ekonomického charakteru.
- **Vysoký počet** neodůvodněných **víceprací**, a to zejména z důvodu nedostatků v přípravných fázích projektu.
- Absence nástrojů k **zabezpečování optimalizace** cen staveb.

před 5 000 léty...

**“Úplatkářství a korupce je
všude. Děti neposlouchají rodiče,
kdekdo píše knihy...
Je to zřejmé, konec světa se
blíží...”**

Citát z Asyrské destičky asi 2800 let př.n.l.

Děkuji za pozornost...

www.nku.cz

miloslav.kala@nku.cz

